

ध्येयवादी शिक्षणतज्ज्ञ : डॉ. बापूजी साळुंखे

योर विचारवंत ध्येयवादी व कृतिशील शिक्षणतज्ज्ञ, शिक्षण क्षेत्रातील आधारवड, शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे यांची मंगळवार, दि. १ जून रोजी जयती आहे. यानिमित्त त्यांच्या कार्याचा घेतलेला थोडक्यात आढावा.

शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे यांचा जन्म १ जून, १९१९, रोजी साताय्यातील पाटण तालुक्यातील रामपूर या गावी झाला. बालपणातच मातृ-पितृ सुखाला ते वर्चित झाले. बापूजी १९४५ मध्ये बी.ए., तर १९४९ साली बी.टी. परीक्षा उत्तीर्ण झाले. महात्मा गांधी यांच्या नेतृत्वाखाली सन १९४२ चा क्रांती लढ्यात भाग घेतला. सातारा जिल्ह्यातील क्रांतीवीरांचा स्फूर्तिदायी, वस्तुनिष्ठ असा सक्षिप्त

इतिहास लिहिला. शासनाने त्यांना स्वातंत्र्यसैनिक म्हणून गौरविले. १९४५ ते ५५ मध्ये बापूजीनी रयत शिक्षण संस्थेच्या कामात वाहून घेतले.

दि. ५ जून, १९५५ रोजी

श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्थेची स्थापना केली. मराठवाड्यातील उस्मानाबाद जिल्ह्यात बापूजीनी संस्थेचे पहिले महाविद्यालय १९५९ साली सुरु केले. महाराष्ट्राच्या १३ जिल्ह्यांत तसेच कर्नाटकातील बेळगाव जिल्ह्यात, शिवाजी विद्यापीठ, पुणे विद्यापीठ, मुंबई विद्यापीठ, मराठवाडा विद्यापीठ परिक्षेत्रात महाविद्यालयापासून बालविकास

केंद्रापर्यंत ४०४ संस्कृती केंद्रे उभा केलो. आपल्या बाट्याची वडिलोपार्जित मिळकत संस्थेसाठी अर्पण केली. १९८५ झाली महाराष्ट्र शासनाने दलितमित्र तसेच शिवाजी विद्यापीठाने त्यांना ११ फेब्रुवारी, १९८० रोजी डी.लिट. ही सर्वोच्च शैक्षणिक पदवी देऊन गौरव केला. बापूजीचा ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्काराचा वसा आणि वारसा प्राचार्य डॉ. अभयकुमार साळुंखे, प्राचार्य शुभांगी गावडे संस्थेचे सर्व पदविधिकारी व गुरुदेव कार्यकर्ते चालवत आहेत. बापूजीच्या चरणी जयती दिनानिमित्त सर्वांन्या वतीने विनम्र अभिवादन!

- डॉ. नीता पाटील,
ग्रंथपाल, विवेकानंद कॉलेज, कोल्हापूर

कृतिशील, ध्येयवादी शिक्षणतज्ज्ञ : डॉ. बापूजी साळुंखे

थोर विचारवंत, ध्येयवादी व कृतिशील शिक्षणतज्ज्ञ शिक्षण क्षेत्रातील आधारवड शिक्षण महर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे यांची मंगळवार दिनांक ९ जून रोजी जयंती आहे. यानिमित त्यांच्या कार्याचा घेतलेला थोडक्यात आढावा.

बापूजींचा जन्म ९ जून १९१९ रोजी सातारा जिल्ह्यातील पाटण तालुक्यातील रामपूर या गावी झाला. बालपणातच मातृ-पितृसुखाला ते वंचित झाले. प्रतिकूल परिस्थितीशी एकाकीपणे झगडत समोर उभ्या ठाकलेल्या जगाला पारखत त्यांचा जीवन प्रवास सुरु झाला. बापूजींनी १९४५ मध्ये बी.ए. तर १९४९ साली तै बी.टी. परीक्षा उत्तीर्ण झाले. महात्मा गांधीजींप्रमाणे त्यांची साधी राहणी व उच्च विचारसरणी पाहून त्यांना सर्वच बापूजी असे संबोधत. शिक्षण घेत असतानाच त्यांनी सोंडूर येथील घोरपडे राजघराण्यासंबंधीच्या कागदपत्रांचे संशोधन केले. महात्मा गांधी यांच्या नेतृत्वाखाली सन १९४२ चा क्रांती लढा सुरु झाला त्यावेळी स्वातंत्र्यासाठी समर्पण भावनेने त्यांनी भूमिगत आंदोलनात भाग घेतला. सातारा जिल्ह्यातील क्रांतिवीरांचा स्फूर्तिदायी, वस्तुनिष्ठ असा संक्षिप्त इतिहास

लिहिला. त्यांच्या क्रांतिकार्याबद्दल शासनाने त्यांना स्वातंत्र्यसैनिक म्हणून गौरवले आहे. १९४५ ते १९५५ च्या दशकात बापूजींनी रयत शिक्षण संस्थेच्या कामास वाहून घेतले.

५ जून १९५५ रोजी श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्थेची बापूजींनी स्थापना केली.

मराठवाड्यातील उम्मानाबाद जिल्ह्यात बापूजींनी संस्थेचे पहिले महाविद्यालय १९५९ झाली सुरु केले. महाराष्ट्राच्या १३ जिल्ह्यांत तसेच कर्नाटकातील बेळगाव परिक्षेत्रात महाविद्यालयापासून बालविकास केंद्रापवर्त ४०४ संस्कृती केंद्रे उभी केली. त्यात लाखो विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत. आपल्या वाट्याची वडिलोपार्जित मिळकत संस्थेसाठी अर्पण केली. १९८५ साली महाराष्ट्र शासनाने दलितमित्र हा किताब बहाल करून त्यांच्या कार्याचा यथोचित सन्मान केला तसेच शिवाजी विद्यापीठाने त्यांना ११ फेब्रुवारी १९८० रोजी डी.लिट. ही सर्वोच्च शैक्षणिक पदवी देऊन त्यांच्या शैक्षणिक कर्तृत्वाचा गौरव केला आहे. बापूजींच्या चरणी जयंती दिनानिमित्त सर्वांच्या वतीने विनम्र अभिवादन!

- डॉ. नीता पाटील,
ग्रंथपाल, विवेकानंद कॉलेज, कोल्हापूर

ध्येयवादी शिक्षणतज्ज्ञः डॉ. बापूजी साळुंखे

थोर विचारवंत ध्येयवादी व कृतीशील शिक्षणतज्ज्ञ शिक्षण क्षेत्रातील आधारवड शिक्षण महर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे यांची मंगळवार दि. ९ जून रोजी जयंती आहे. यानिमित्त त्यांच्या कार्याच्या थोडक्यात घेतलेला आढावा...

ज्ञानवर्धन, ज्ञानसंवर्धन व ज्ञानदान याच आपल्या जीवित ध्येयाशी प्राणप्रतिष्ठाने एकनिष्ठ राहून सरस्वतीची म्हणजे चैतन्याची अखंड उपासना करणारे थोर समाजशिक्षक म्हणजेच शिक्षण महर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे होय. बापूजींचा जन्म ९ जून १९१९ रोजी सातारा

जिल्ह्यातील रामपूर (ता. पाटण) येथे झाला. बालपणातच मातृ-पितृ सुखाला ते वंचित झाले. प्रतिकूल परिस्थितीशी एकाकीपणे झगडत त्याचा जीवन प्रवास सुरु झाला. बापूजींनी १९४५ मध्ये बी.ए. तर १९४९ साली ते बी.टी. परीक्षा उत्तीर्ण झाले. महात्मा गांधीजीप्रमाणे त्यांची साधी राहणी व उच्च विचारसरणी पाहून त्यांना सर्वच बापूजी असे संबोधित. शिक्षण

घेत असतानाच सॉंडूरील घोरपडे राजघराण्याच्या कागदपत्रांचे संशोधन केले. भारतात महात्मा गांधी यांच्या नेतृत्वाखाली १९४२ क्रांती लढा सुरु झाला. देशाच्या स्वातंत्र्यासाठी समर्पण भावनेने त्यांनी भूमिगत आंदोलनात भाग घेतला. सातारा जिल्ह्यातील क्रांतीकृष्णांचा स्फूर्तीदायी, वस्तुनिष्ठ असा संक्षिप्त इतिहास लिहिला. त्यांच्या क्रांतिकार्याबद्दल शासनाने त्यांना स्वातंत्र्यसैनिक म्हणून

गौरवले आहे. १९४५ ते १९५५ च्या दशकात त्यांनी रयत शिक्षण संस्थेत शिक्षकाचे कार्य करीत संस्था बळकट व्हावी यासाठी ते अहोरात्र झटले.

५ जून १९५५ साली श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्थेची त्यांनी स्थापना केली. ज्या ठिकाणी विद्यापीठ शिक्षणाची विशेष सोय नाही अशा मराठवाड्यातील उस्मानाबाद जिल्ह्यात बापूजींनी संस्थेचे पहिले महाविद्यालय १९५९ झाली सुरु केले. महाराष्ट्राच्या १३ जिल्ह्यात तसेच कर्नाटकातील बेळगाव जिल्ह्यात महाविद्यालयापासून

बालविकास केंद्रापर्यंत ४०४ संस्कृती केंद्र उभा केली. त्यात लाखो विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत. १९८५ मध्ये महाराष्ट्र शासनाने दलित मित्र हा किताब बहाल करून त्यांच्या कार्याचा यथोचित सन्मान केला. तसेच शिवाजी विद्यापीठाने ११ फेब्रुवारी १९८० रोजी डी.ली.ट. ही सर्वोच्च शैक्षणिक पदवी देऊन त्यांच्या शैक्षणिक कर्तुत्वाचा गौरव केला.

बापूजींच्या ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्काराचा वसा आणि वारसा आदरणीय प्राचार्य डॉ. अभयकुमार साळुंखे, प्रा. शुभांगी गावडे संस्थेचे पदाधिकारी व गुरुदेव कार्यकर्ते चालवत असून त्यांना संस्थेतील सर्वांची साथ आहे. बापूजींच्या चरणी जयंती दिनानिमित्त सर्वांच्या वतीने विनम्र अभिवादन !

- डॉ. नीता पाटील, ग्रंथपाल
विवेकानंद कॉलेज कोल्हापूर.

